

Nagypéntek, feltámadás nélkül

„A történelem egy eldugult klozet. Folyton lehúzzuk, mégis visszajön a szar.”
(Günter Grass: *Ráklépésben*)

A fenti címmel jelent meg Paul Kornauer (1923–) 1991-es kismonográfiának beillő kisprózája, *Egy túlélő visszaemlékezései a bácskai vérengzésekre 1944–48* alcímmel. A magyar nyelvterületen hiánypótló (alap)műnek számít Kornauer személyes emlékeken alapuló, lebilincselő írása. A helyi német ajkú lakosság exodusa még mindig fehér foltnak számít az egyetemes - és részben a magyar történetírásban is. Tragikusan beillik abba az embertelen és megalázó folyamatba, amit a kisebbségi németek ellen folytattak Sziléziától a Baltikumig és a Szudéta-vidéktől a Bácskákig, beleértve hazánk svábjainak kitelepítését is. A megtorlás könyvét tartja a kezében a döbönt olvasó, aki „átélheti” annak szerb-jugoszláv dühödést és barbár mértékét, amit egy olyan népcsoport szenvedett el, amely alanya volt a második világháborúnak és nem okozója, ahogy azt a presztalinista-titoista jugoszláv hatalom egy fél évszázadon át – nyugati hallgatóságos hozzájárulással – hirdethette.

Paul Kornauer ébresztőt fúj az immáron három generáció óta kollektív amnéziában levő, helyesebben tartott, németek számára, amely önnön huszadik századi tragikus sorának fölmérésére még a várva várt német egyesülés alkalmát is elszalasztotta. Tovább szundikált és szórta a mantrát magára még az a harmadik nemzedék is, amely „unokának született”. A több mint húsz - a novella és az elbeszélés határán meghatározható egységből álló - történetfüzér, a kisemmizéstől (Paul Stelzer) a gyilkosságokig (Két svábbal kevesebb) tárja föl a szellemileg és fizikailag is évekig illuminált, véres kezű szerb partizánhatalom igaz arcát. Embert és főleg lányt és asszonyt „próbáló” brutalitását, barbarizmusát,

ami nem kímélte a svábokat, a magyarokat, a horvátokat és a szlovénokat sem, miközben testvériséget és egységet hirdetett a tágabb értelemben vett Balkán e térségének népei között, megfélemlítve, megtizedelve, elűzve őket otthonaikból, megfosztva jószágaiktól és emberi méltóságuktól. Ütni-verní, löni-akasztani, kínozni-éheztetni, megalázni-megbecselteleníteni igenévpárokkal írható le az a terrortörténet-rendszer, amit az író kis remekművében elének tár, megmutatván, fölcillantván művében azokat az örök emberi értékeket és érzéseket is, amelyek még a legborzalmasabb időkben is élnek az üldözöttekben. Ilyen az emberség, a tartás, a szolidaritás, az anyaság és a szerelem. A történeti dokumentumpróza azonban nem pótolhatja a Duna menti svábság borzalmait bemutató történeti szakmunkákat és az esetleges nagyepikát sem, amelyekkel még adós a tudós- és művészvilág. Talán az sem véletlen, hogy még a legnagyobb kortárs német író, a kasub származású Günter Grass is „megvárta” előbb az irodalmi Nobel-díjat (1999), s majd csak 2002-ben jelenteti meg *Ráklépésben* címmel a második világháború egyik tabutémájának tekintett, az egyetemes német tragédiát szimbolizáló, asszonyokkal, ártatlan gyerekekkel és menekültekkel túlszűfolt Wilhelm Gustloff üdülőhajó elsüllyesztésének történetét.

Húsz évig vártunk Paul Kornauer művének fordítására, amely Josephine Neubrandt munkája. A méltóságteljes borító pedig Kemény András ízlését dicséri.

(Paul Kornauer: *Nagypéntek, feltámadás nélkül. Szent István Társulat, az Apostoli Szentszék Kiadója, Budapest, 2011*)